

Emellett mindössze azokkal a klisékkel találkozhat az olvasó, amelyek az ókori regényekből lehetnek ismerősek: Petronius, Apuleius és bármelyik görög szerelmi regény cselekményszövege több párhuzamot is mutat az *Égre írt könyv* elbeszélés-módjával. Az antik és a modern miszticitás elegyítése azonban inkább sikertelennek bizonyul, az ókori regény pikareszk jellegű kalandhalmozása – legjellemzőbben Amila kapcsán – pedig súlytalanná teszi a tényleges konfliktusokat is, így ebben az esetben annak tétjét, hogy Merit bevégzi-e bosszúját vagy sem; kettejük történetének tanulsága mindössze annyi, hogy a szerelem és egy kevés madártáncoltatás mindent legyőz.

Az egymástól távoli kulturális közegek összeillesztése nem kiegyensúlyozott a regényben, a hitvilágok, mitológiai rendszerek néhol zavaróan keverednek. Noha nem várható el a teljes történelmi hűség, nem tartom szerencsés megoldásnak, hogy az istenek római és görög nevei keverednek („Vénusz – papnőinek vagy Aphrodité szerelmes szolgálójának nevezett”, 77.). Juno Moneta, Szelené, Vénusz, Jupiter mellett manók és tündérek is előfordulnak (103.), Róma kultúrája mindössze az egzotikum szerepét tölti be az *Égre írt könyv*ben, amennyiben legitimálja azokat az eseményeket, jellemzőket, amelyek a fentebb már említett sztereotipikus megközelítésből fakadnak.

A gyász, a bosszú, a szabadság, a szerelem, a misztikus útkeresés mind előke­rül a történetben: a kezdő fejezetekhez képest kialakított olvasói elvárásokat hirtelen irányváltások dolgoztatják meg, sajnos nem feltétlenül produktívan. Habár ígéretes konfliktusok rajzolódnak ki az olvasó előtt, a mozaikdarabkák nem állnak össze egésszé. Zavaros és súlytalan történetekhez jutunk, amelyek csak annyiban emlékeztetnek a 19. századi kalandregényre, amennyiben a prózastílus fő jellemzője a szentimentalizmus.

Az *Égre írt könyv* vállalása összességében sikertelennek bizonyul: a három történetzál kifejtetlen, a jellemek pedig megalapozatlanok maradnak. Király a túlsúlyfoltosság miatt kénytelen a felszínhez közel, a megszokott elemeket alkalmazva ábrázolni szereplőit. De Montanus, Merit és Mikhael sorsának alakulása is erről szól (na): a várakozások teljesítése nem visz közelebb a vágyott igazsághoz, hanem inkább eltávolít attól. (*L'Harmattan*)

MÓRÉ TÜNDE

„Ami 2 mondatnál hosszabb, az hazugság.”

SIMON MÁRTON: POLAROIDOK

Simon Márton első kötetének (*Dalok a magasszíntről*, 2010) versei már a megtalált hang magabiztosságával szólaltak meg, és leginkább az alanyi költészettel rokonítható poétikai világot építettek fel. A versek közös tulajdonsága az őszinteség, az intimitás, így a beszélő állapotleírásai könnyen vonatkoztathatóak magára a szerzőre is. A kötet középpontjában az élettárral történő szakítás, illetve az anya elvesztése áll, a hiány állapotából szólalnak meg a versek, közvetlenül a holtpon

után, amikor minden változóban, újraalakulóban, születőben van. Ezek a megszó-
lalások, feljegyzések azonban mégsem válnak terjengőssé, a stiláris bizonytalansá-
gok helyett tárgyias pontosság jellemző rájuk. Simon verseit a megszerkesztettség,
az erős képiség és a techné biztos ismerete egyaránt jellemezte, a pályakezdés
talán csak abban volt tetten érhető, hogy a szövegek egy kisebb részénél a „csi-
náltság”, a vers összeszerkesztésének nyomai mégis láthatóak maradtak. Simon
Márton blogbejegyzései (a már rég nem frissülő *earlgrey.blog.hu*) a *Dalok a ma-
gasföldszintről* poétikájának (ellen)párjaként is olvashatóak, hiszen ezek a szöve-
gek a másik oldalról indulva, de ugyanoda tartanak; az elsődlegesen naplóbejegy-
zéseként íródott szövegek bátrabb képzetársításokat, hirtelenebb kép- és stílus-
váltásokat alkalmazva de mégis sikeresen integrálták magukba a költészet világát.
Nem lehetett nem észrevenni, hogy mind az első kötet, mind a blogbejegyzések
esetében mekkora szerepe van a képiségnek; a szövegek sikerességéhez a straté-
giai pontokon elhelyezett erős képek (is) nagyban hozzájárultak. Simon poétikájá-
nak ez a vonása eredhet költészeti orientációjából is, többek között a klasszikus és
kortárs japán (haiku) költészet, Pilinszky János, Petri György és Kemény István lí-
rája említhető itt.

A *Polaroidok* poétikájának előképeit tehát már az első kötet is hordozta, de lét-
rejöttéhez véleményem szerint Simon költészeti érdeklődésének kiszélesítésére és
heterogenizálódására is szükség volt. A slam poetry világa felé történő nyitás, azaz
egy olyan műfaj gyakorlása mellett, amelyben a szöveg és produkció nem (vagy
csak nehezen) választható el egymástól, s amelynek beszédmódjai több szálon kö-
tődnek a populáris kultúrához, egy ellenpontra is szükség volt, amelyben a klasz-
szikus értelemben vett költőiség is hitelesen megmutatkozhat. Simon a *Polaroidok*
Facebook-oldalán vall arról, hogy tudatosan el akart szakadni az első kötet jól be-
gyakorolt, biztonságos versírási stratégiáitól: „Viszont érdekesebb, hogy miért ilye-
neket írtam, és nem sima verseket: azért, mert »megtanultam« az évek alatt »sima
verseket« írni. Ami nem azt jelenti, hogy ne lenne kihívás, hanem azt, hogy tudom,
hogy hogy kell nem nagyon pofára esni – tudok rutinból, eladható, versszerű szö-
veget írni. Vagyis kísérletezni akartam, kockázatot vállalni, túllépni az előző köny-
vem mozgásterén (paradigmáján?) és fejest ugrani valamibe, amit én se ismerek.”

A kísérlet eredménye a *Polaroidok* 533 darab számozott rövidverse, olyan egy-
két mondatos alkotások, amelyekben „hangsúlyos szerepet játszik a vizualitás és
az ultrafinom nyelviség”, s amelyek az olvasó aktív részvételét kívánják. A cím
azontúl, hogy (a vizualitást hangsúlyozva) az intermedialitás terébe emeli a verse-
ket, egyben műfajmegjelölés is. A polaroid képek tulajdonsága, hogy a látványt ki-
ragadják a „valóságból” és sajátos, átszilizált világukba emelik azt; ehhez az effek-
tushoz a méretarány, a keret, a színtorzítás és az életlenség mind-mind hozzájárul.
A *Polaroidok* is kontextusuktól megfosztott, fragmentumszerű nyelvi elemek, ame-
lyek épp kontextusuk hiányától telítőd(het)nek többletjelentésekkel. A versek rö-
vidségén kívül a címadás hiánya is ezt a célt szolgálja. A könyv tétje olyan köz-
nyelvhez álló szöveg(töredék)ek létrehozása, amelyek a „valóság” és a „költészet”
közötti köztes térben, vagyis *átalakulóban* vannak. A kötet mottójául választott
Basó-haiku is e metamorfózis bekövetkeztét kívánja: „*Hőszín kőcsagok, / fagyjatok
bíddá a tó / partjai között.*”

Noha a hatás tagadhatatlan, a cím műfajmegjelölése is arra utal, hogy nem haiku-kötettel van dolgunk. Találhatóak a könyvben a haiku formai követelményeinek megfelelő és/vagy a szellemiségéhez hű versek, de ezek csupán egy részét képezik a szöveghalmaznak. „Telihold ragyog / az ablakon át arra, / amiről nem írok.” (033); „Kukára kitett / cipő tépőzárában / szőke hajszálak.” (093) A kötet nyitódarabjának önreflexív gesztusa ügyesen játszik a haiku műfajával; a szöveg első felére vonatkozó metapoétikai észrevétel felveti, de egyben el is utasítja a megfeleltetést: „Kitárt szárnyú pillangó az udvarra nyíló / ajtó mellett, fekete a fehér kövön. / Vagy három hete ott van. // Ez majdnem 17 szótag.”

A *Polaroidok* verseinek egyik típusa valóban háttérbe szorítja a lírai ént, helyette a környezet jelenségeinek pontos *megfigyelése* és *rögzítése* kerül a középpontba. A környezet azonban már nem csupán a természetet, hanem a nagyvárosi miliőt is magában foglalja, ezek együttes jelenlétére a könyv borítója – Tarr Hajnalka *Instant nyáj* című műve – is utal. A lírai én háttérbe szorulásával felerősödik a vizualitás, a cselekvések, történések állóképekké merevednek, gyakori a főnévi igenevek és a folyamatos melléknévi igenevek használata. „Sötétben bogozni fülhallgató drótját.” (023); „A sült krumpli szagába vegyülő / cigarettafüst.” (435) A mozdulatlanság hatását szolgálják a jelen idejű létige elhagyásával keletkezett ígétlen szerkezetek is. „Fonnyadt kaliforniai paprika / a rézsütösen beeső, szürke fényben.” (268)

A *Polaroidok* másik véglete éppen a beszélő- vagy a megszólított személyét állítja előtérbe, így ezek az alkotások – az előző kötet verseihez hasonlóan – a személyesség, intimitás érzetét keltik. „Vagy hat nő használta ezt a pólómat / pizzamának; / ebben temesetek el.” (288); „Viszem visszaadni a napvédő sátrud. / Sós a szám, mint akkor. / Tél közepe. Ilyen egyszerű.” (475); „A szembeszomszéd annyit lát a hátam mögül, / hogy fél napja egy meztelen férfiről szóló videót / nézek, akit összefestenek, miközben énekel.” (095)

A *Dalok a magasszínű naplószerű feljegyzéseivel* ellentétben a polaroidok nem állnak össze egy beszélő történetévé; ha a szerző(k) felől kívánjuk megközelíteni a kötet anyagát, sokkal inkább tűnhetnek egymáshoz nem feltétlenül kapcsolódó *jegyzeteknek* vagy *posztoknak* (Facebook, tumblr, Twitter stb.). Ezt a fajta szerveződési formát erősíthetik a kötet intermedialis gesztusai, a fényképekre, videóklippekre történt utalások, (hiper)hivatkozások. „A fénykép címe: / *Micui Jaszutaró / saját építésű robotemberével, 1931.* / Ne sírj.” (032); „04 LUV (Sic) Pt3 (feat. Shing02)” (489); <http://www.youtube.com/watch?v=dtXYiKeVH88>” (365).

A kötet számos helyen tartalmaz idézeteket szó szerinti, illetve eltorzított formában, ezek jól illeszkednek a „saját darabok” poétikájához, hiszen olyan érzelmi- és/vagy poétikailag koncentráltabb dekontextualizált szöveg(részletek), amelyek eredeti környezetekből kiemelve, önmagukban követelnek meg az olvasótól egy hangsúlyozottan szubjektív értelmezést. A befogadásban nagy szerepet játszik a beleélés, a selfre vonatkoztatás; nem értelmezni, elemezni akarunk elsősorban, sokkal inkább a hatásra figyelünk.

A borító tipográfiája a fényreklámokat idézi, s előrevetíti, hogy ezeknek a gyorsan elolvasható, „instant” szövegeknek a befogadóra történő hatásgyakorlás a fő céljuk. A „polaroidok” hasonló elven *működnek* mint a szlogenek vagy a mottók,

önmaguk hirdetésével azonban az olvasóra mutatnak, és ezáltal is aktív befogadói tevékenységet igényelnek. Már az olvasás irányának megválasztására is több lehetőséget kapunk: a linearitás mellett a versek számozása szerint is haladhatunk, s a ciklusok hiánya miatt – akár egy idézeteket tartalmazó könyvnél – tulajdonképpen az olvasás bárhol megkezdhető és abbahagyható. A versek különálló egységként vagy tömbök részeként is értelmezhetőek, a gondosan megszerkesztett könyvben mindkét lehetőség alátámasztására találhatunk példát. Példa az összekapcsolódásra: „Szerintem nem.” (476); „Ez nem vers, hogy csak úgy véget érjen.” (491); „Akkor se, / ott se.” (492); „Jó, akkor is, ott is.” (495); „Fogmosás. / Sose lesz vége” (368); „Öltözködés. / Sose lesz vége” (298); „Véged.” (369). Példa az elszigetelődésre: „IKEA mellett gyufával játszani.” (452); „Álmatlanul, mint egy csokor virág.” (037); „Macska a friss hóban a tetőn.” (022); „Egy bálna emlékei.” (355); „Egy alig méteres láncon tartott kuvasz / oldalára akrilfestékkel felfestve, hogy / *fül dő szánsájn.*” (409); „Grapefruitszagot hoz a szél.” (410); „*Akkor is színészkedtem, / amikor tényleg fájt.*” (407).

Mint az már az előző kötetben is megfigyelhető, Simon költészetének gyakori eleme a hasonlat. A Basó-mottóban megjelenő híd is utal az összekapcsolásra, és előrevetíti a versek egyik fő tulajdonságát, hogy átjárási lehetőséget biztosítanak „költészet” és a „valóság” között. „Fekszel, mint egy telefonfülke / kirúgott ablaka.” (413) „Olyanok az ablakon a fények, / mintha égne benn a szoba.” (272) A hasonlatok nagy része hiányos, csupán a hasonlító van jelen, a hasonlított megteremtése az olvasó feladata. „Mint egy *Syringa Reticulata.*” (072) „Mint egy eltévedt búvár.” (377) „Mint egy három hetes sarkkőri hajnal.” (398) „Csöndben, mint egy.” (009, ez utóbbi esetében éppen fordítva)

A hiányos szerkezetek, a csupán egyszavas versek, illetve a polaroidok variációs ismétlődései (esetleges szemantikai ellentétekkel) is kiemelik a versek töredékszerűségét, temporalitását és bizonytalanságát: „Izzószaküzlet.” (056); „Sikolyerdő.” (154); „Bármelyik mondatom leírhatnád.” (316); „Bármelyik mondatod leírhatnám.” (482); „Az élet szép, / csak te vagy szar.” (066); „Az élet szar. Te legalább szép vagy.” (065); A véletlenek szerepét pedig az elírások hangsúlyozzák: „*Málnás depresszió.*” (468); „*tél*” (477); „*Smmink*” (384).

Az a tény, hogy a *Polaroidok* kísérleti kötet, megnehezíti a versek esztétikai megítélését. Az önmagukban is értéket képviselő, idézhető darabok mellett a szövegek másik vonulata inkább a kötetben betöltött funkciójában bír jelentőséggel. A tehetség, a lemondásokkal is járó munka és a gondos szerkesztés eredményeképpen azonban egy ízig-vérig mai, de a költészetet is sűrített formában tartalmazó könyv született. Egy könyv, amely látszólag egyszerű, instant, de mégis képes még a sokadik olvasás alkalmával is új rétegeket megmutatni magából; azaz mindene adott ahhoz, hogy a színvonalas (kortárs) költészetet népszerűbbé tegye. (*Libri*)

SZALAY DÁVID